

bohů a Boha tradičních náboženství a přitom není výtvorem spekulativním, ale podle Comta přece reálně existuje! Lidstvo je bytím vůči individuím transcendentním, jako jednota všech mrtvých, živých, ještě nenarozených jedinců relativně věčným tvůrcem (stvořitelem) všech individuí, všichni jedinci jsou jeho produktem, a tak pozitivní pojem lidstva je stejným kultem, jaký kdysi představovala božstva vytvořená fantazií. V lidstvu totiž jedinci uctívají nejlepší vlastnosti těch, kteří v dějinách i v současné společnosti nejvíce vynikli. Proto se domnívám, že jedině správným a nezavádějícím názvem Comtova náboženství v češtině je „náboženství lidstva“. (12. května 2008)

Jan Sedláček: Výpisek o „šedé zóně“

„Pro režim, kde je všechno řízeno shora a žádná kritika nesmí přijít zdola, je typické, že oslabuje a mate schopnost úsudku a fabrikuje šedou zónu mlčícího svědomí, která se táhne mezi hlavními pachateli zla a samotnými oběťmi.“

(Primo Levi. „Židovský král.“ *Světová literatura* 1989 (3): 189).

(červenec 2008)

Miloslav Petrušek

Moje vzpomínka na pana docenta Jana Sedláčka

Jan Sedláček, čestný člen Polské sociologické společnosti, měl v Polsku téměř legendární status hlavní spojky mezi polskou a českou sociologií. Protože se léta zabývám mimo jiné dějinami české sociologie, byl jsem několikrát tázán, zda ho osobně znám, ale dlouhou dobu jsem musel odpovídat, že jsem ještě neměl příležitost se s ním seznámit. Ta se poprvé objevila až na podzim roku 1999, když překládal můj článek pro *Sociologický časopis*. Samozřejmě, kvalita překladu odpovídala Sedláčkově výborné, i když hlavně pasivní znalosti polštiny. Poprvé jsme se sešli v jeho kanceláři na katedře sociologie FF UK v Celetné a musím říci, že jsem byl (a dosud jsem) pod dojmem jeho zdrženlivosti, skromnosti a celkového osobního kouzla. Od té doby jsem ho navštěvoval pokaždé, když jsem byl v Praze, a vždy to bylo milé setkání. Samozřejmě, bylo to pro mne užitečné i z hlediska vědeckého, neboť jsem se od něho dozvěděl mnoho o české sociologii sedmdesátých let, i když v tom překážkou bývala moje neznalost některých historických souvislostí a snad i naivita. Pan docent Sedláček měl zase zájem o polskou literaturu, neboť i když mu polští autoři a nakladatelé posílali stále nové publikace, polsko-české vědecké vztahy přece jen poněkud ochably, a tak bylo třeba někoho,

kdo by mu o polské sociologii soustavněji referoval. V Polsku jsem naopak, když se konečně naskytla vhodná příležitost, informoval o jubilejním sborníku k jeho pětadesátinám, což se mi také stalo příležitostí, abych oprášil a publikoval jeden starší konferenční příspěvek o polsko-československých vědeckých vztazích před rokem 1968.

Poprvé k našemu obvyklému setkání nedošlo, až když přišla nemoc, a i když jsem byl v Praze, nemohl jsem se s ním již setkat, neboť byl právě v nemocnici. Od té doby jsem ho navštěvoval doma, což mi přineslo příležitost se seznámit i s paní doktorkou Sedláčkovou a strávit čas ve společnosti obou těchto vzácných lidí. Pak se ale na krátký čas zdálo, že se cítil tak špatně, že si již ani nepřál, abych ho navštěvoval. Těžce snášel svou nemoc, neměl sílu ani chuť pracovat a částečně ztratil zájem i o literaturu, se kterou, jak říkal, už stejně nestačí nic udělat. Nicméně byl stejně rád, když obdržel nějaký nový svazek, třeba od profesorů Włodzimierza Winclawskiego z Toruně nebo Antoniego Sułki z Varšavy (od něhož jsem jednou slyšel, že obdržel děkovný dopis „od našeho společného přítele Sedláčka“, což byla bohužel nadsázka, jíž jsem se však cítil poctěn).

Naposledy jsem viděl pana docenta Sedláčka na jaře tohoto roku. Profesor (jak je v Polsku zvykem titulovat docenty) vypadal dobře, a snažil jsem se doufat, že to nejhorší už má za sebou. Vážně jsem mu navrhoval, aby sepsal své vzpomínky na sedmdesátá léta, což odmítl, neboť se obával, že někdo by se mohl cítit dotčen jejich obsahem. Zdá se mi, že to byl charakteristický rys tohoto vzácného člověka, možná příliš citlivého a respektujícího city těch druhých, jejich prožívání doby, v níž museli – ne vždy jednoduše – žít. Za několik měsíců jsem se od profesora Miloslava Petruska dozvěděl o jeho poslední operaci, a pak už jen, že navždy není mezi námi. Zůstává po něm prázdné místo – a to nejen v adresáři.

Jarosław Kilias

Institut sociologie Varšavské univerzity

Náš český přítel – Jan Sedláček

Jan Sedláček nebyl pro nás jenom znalcem dějin sociologie a dlouholetým učitelem sociologie, ale také překladatelem a propagátorem polské sociologické literatury. Proto ho také Polská sociologická společnost jmenovala svým čestným členem. Vzpětí po jeho smrti, v souladu s polským zvykem, byl v tisku publikován